

การพัฒนากระบวนการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตาม
หลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น
THE DEVELOPMENT OF A SUPERVISION MANAGEMENT SYSTEM
FOR DUAL TRAINING STUDENTS BASED ON PARTICIPATION
BY BUDDHIST PRINCIPLES OF PRIVATE VOCATIONAL
COLLEGES IN KHONKAEN

¹เกรียงไกร ปัญญาประเสริฐกุล และ ²จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์
¹Kriengkrai Punyaprasoetkul and ²Chulapunporn Thanaphaet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Kriengkrai_p@gmail.com

Received: July 12, 2023; Revised: July 28, 2023; Accepted: August 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น 2) พัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น 3) ยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อมาสรุปเป็นกรอบแนวคิด 2) การกำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบตามความเหมาะสม 3) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น 4) การพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 มาทำการสนทนา

¹ นิสิต, หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

² อาจารย์ ดร., สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

กลุ่มเพื่อพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น และ 5) การยืนยันความเป็นไปได้ของระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการสัมมนาเชิงวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยมีค่า PNI_{modified} อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.31 ได้แก่ 1) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักศรัทธาผล (การวางแผน) 2) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักวิริยะผล (การดำเนินการ) 3) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสติผล (การสังเกตผล) 4) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสมาธิผล (การประเมินผล) และ 5) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักปัญญาผล (การสะท้อนผล) 3) การยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาชีบบนมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่ามีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารการนิเทศนักศึกษา, วิชาชีบบน, หลักพุทธวิธี, วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

The purposes of this research were: (1) To study current and desired conditions of the supervision management for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges In Khonkaen; (2) To develop the supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen; and (3) To confirm the developed supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen. The methods of this study were divided into 5 steps. Step 1 was to study papers and research related to supervision and concepts of participation by evaluating the need for the conceptual framework. Step 2 was to define components of supervision management system development for dual training students based on participation by in-depth interview with qualified experts and then using the data was analyzed to select the appropriate components. Step 3 was to study current and desired conditions in development of supervision management system for dual training

students based on participation by using the feedback questionnaires. Step 4 was to develop supervision management system for dual training students based on participation by using the information from step 3 to discuss the group to develop a supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen. Step 5 was to confirm the possibilities of development of supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen with academic seminar among qualified experts and stakeholders. The research results were revealed as follows: 1) The current condition of supervision management for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen was at high level. The desired condition in supervision management for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen was at the highest level. 2) The development of supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen consisted of 5 components with a PNI modified value between 0.20 - 0.31 as follows: 1) student supervision planning 2) student supervision implementation 3) observation of supervision results 4) evaluation, and 5) reflection on student supervision. 3) The confirmation of the results of the supervision management system for dual training students based on participation by Buddhist principles of private vocational colleges in Khonkaen which was developed by the researcher was found to be statistically significant at the level .01 of validity, suitability, feasibility and usefulness.

Keywords: Supervision Management, Dual Training, Buddhist Principles, Private Vocational Colleges

บทนำ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาต่างๆ โดยปัจจุบันได้เปิดเป็นระบบทวิภาคี โดยมีสถานประกอบการด้านวิชาชีพได้ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) รับนักศึกษาเข้าเรียนภาคปฏิบัติซึ่งมีมากกว่า 100 บริษัท ซึ่งการดำเนินงานจะเป็นไปตามพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไว้คือ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ โดยประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับสถานประกอบการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนระยะเวลาที่ผ่านมาวิทยาลัยฯ ได้พยายามพัฒนาการศึกษาทั้งในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนการ

สอน สื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้ถูกต้องตามหลักการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทุกประการ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงพบปัญหาบางประการ โดยเฉพาะการออกนิเทศนักศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนได้สนับสนุนให้อาจารย์ทุกท่านได้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการออกนิเทศนักศึกษาด้วย โดยมีการทดลองใช้ระบบและวิธีการนิเทศที่หลากหลายทำให้ขาดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนประกอบกับการสรุปความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาที่ออกฝึกอาชีพในสถานประกอบการ อาจารย์นิเทศและผู้ประเมินการปฏิบัติงานจริง เช่น ครูฝึกตลอดจนผู้ควบคุมการฝึกไม่ค่อยสัมพันธ์กัน จึงทำให้ระบบการนิเทศนักศึกษาทวิภาคียังขาดความสมบูรณ์อยู่เสมอเช่นกัน อีกทั้งการเข้า-ออกของผู้สอนในสถานศึกษาเอกชนยังมีอัตราค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกวิทยาลัย ก็ส่งผลต่อระบบงานนิเทศนักศึกษาด้วยเช่นกัน (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2559)

การบริหารการศึกษาเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารการศึกษา ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร สำหรับบทความนี้ได้นำเสนอแนวทางการบริหารตามแนวพุทธวิธี การบริหารงานตามแนวพุทธวิธีคือการบริหารที่ผู้บริหารนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหาร ทั้งการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน (พิชราวลัย สังข์ศร, 2561, หน้า 1260) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ผู้วิจัยจึงนำหลักธรรมคือพละ 5 มาบูรณาการในการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

พละเป็นหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในโพธิปักขิยธรรม อันเป็นหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อการตรัสรู้มี 7 หมวด 37 ประการ ได้แก่ สติปัญญา 4 สัมมัปปธาน 4 อธิเบทา 4 อินทรีย์ 5 พละ 5 โภชนงค์ 7 และอริยมรรคมีองค์ 8 แต่ละหมวดธรรม มีความสมบูรณ์อยู่ในตัว ผู้ปฏิบัติจะถือหลักธรรมใดก็สามารถบรรลุธรรมได้เช่นเดียวกัน โพธิปักขิยธรรม เป็นธรรมอันประเสริฐเพื่อการตรัสรู้ เป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลเจริญแล้วทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อละสังโยชน์เพื่อถอนอนุสัย เพื่อกำหนดรัฐสังสารวัฏอันยืดเยื้อ เพื่อความสิ้นอาสวะและหวังผล คือ อรหัตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีความถ้อยมั่นเหลืออยู่เป็นพระอนาคามีแต่การที่จะบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ คือ นิพพาน นั้น จะต้องปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเท่านั้น

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าระบบการนิเทศศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างมาก หากสถานศึกษามีระบบการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในทุกองค์ประกอบโดยการนำหลักพุทธวิธีที่เรียกว่า พละ 5 มาบูรณาการในการบริหารจัดการระบบการนิเทศศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ย่อมส่งผลให้ระบบการนิเทศการเรียนการสอนเกิดความสำเร็จโดยแท้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสายอาชีพในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกันในระยะต่างๆ ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เป็นแบบสัมภาษณ์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฯ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการนิเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยใช้การประเมินความต้องการจำเป็น การกำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบฯ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คำร้อยละ จำแนกตามแหล่งข้อมูลและตัวแปรที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มเป้าหมายผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานประกอบการจำนวน 5 คน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีข้อความถึงแนวการจัดการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาที่พบ นำเสนอความต้องการพร้อมทั้งยืนยันถึงความเป็นไปได้ในการที่จะนำองค์ประกอบที่ผู้วิจัยนำเสนอไปจัดทำเป็นร่างระบบฯ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำผลการสัมภาษณ์มาสรุป แล้วนำมาเป็นแนวทางการร่างระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ ผู้จัดการจากสถานประกอบการอาชีวศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 217 คน ผู้บริหาร จำนวน 10 คน อาจารย์นิเทศก์ 19 คน รวม 246 คน ซึ่งได้มาจากการใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 187) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม

เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ข้อมูลการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่มีความต้องการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ได้จากการคำนวณดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ในขั้นตอนนี้

ผู้วิจัยทำการพัฒนาระบบฯ โดยใช้การประมวลผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นมาเป็นแนวทาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้โดยการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จากกลุ่มสถานประกอบการอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มอาจารย์นิเทศ 4 กลุ่ม จำนวน 18 คน จำแนกเป็น กลุ่มสถานประกอบการ ได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารสถานประกอบการของตนเอง และมีนักศึกษาไปฝึกงานอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ หัวข้อในการประชุมสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยนำข้อความจากการประเมินความต้องการจำเป็นมาประมวลผล สรุปจุดแข็ง จุดอ่อนของการพัฒนาระบบฯ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณา อภิปราย เสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะความเหมาะสมของร่างระบบฯ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยได้นำผลจากการจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อยมาประเมินความถูกต้องความเหมาะสม ความความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) และได้นำร่างระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้พัฒนาขั้นนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น “ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาวิชาศึแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธิวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่นมีระดับพฤติกรรมที่เป็นปัจจุบันโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสมาธิพละ (การประเมินผล)

สูงสุด รองลงมาด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักปัญญาผละ (การสะท้อนผล) และด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักศรัทธาผละ (การวางแผน) ต่ำสุด

2. การพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.31 ได้แก่ 1) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักศรัทธาผละ (การวางแผน) 2) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักวิริยะผละ (การดำเนินการ) 3) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสติผละ (การสังเกตผล) 4) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสมาธิผละ (การประเมินผล) และ 5) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักปัญญาผละ (การสะท้อนผล) ผลการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวม มีความต้องการทุกด้านโดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.31 ด้านความต้องการที่พบว่ามีค่า $PNI_{modified}$ เป็นลำดับที่ 1) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักศรัทธาผละ (การวางแผน) 2) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักวิริยะผละ (การดำเนินการ) และ 3) ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสติผละ (การสังเกตผล)

3. การยืนยันผลระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่ามีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมตามหลักพุทธวิธีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ และอาจารย์นิเทศก์ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารการนิเทศนักศึกษาทวิภาคีแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก และยิ่งถ้ามีการบูรณาการหลักพุทธวิธีเข้ามาใช้ในระบบการบริหารการนิเทศนี้ด้วยแล้วจะยิ่งเป็นการดีมากยิ่งขึ้นไปอีก เพราะว่าเป็นความจริงแล้วระบบการบริหารการนิเทศนักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการพัฒนาการนิเทศนักศึกษา โดยอยู่บนฐานการประยุกต์ใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยงของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการนิเทศ กำหนดปฏิทินเวลาการปฏิบัติงานช่วงเวลาต่างๆ ที่ชัดเจน เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถปรับกระบวนการทำงานของวิทยาลัย ให้เอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อเนก ส่งแสง (2560) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักศรัทธาผล (การวางแผน) ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าสถานศึกษาอาชีวเอกชนจังหวัดขอนแก่นมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารรับรูหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้องสภาพการณ์ซึ่งยอมให้นักศึกษามาเพิ่มประสบการณ์งานอาชีพในสถานที่ทำงานจริง และนับเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในการทดสอบเลือกอาชีพที่มีศักยภาพ ได้รับประสบการณ์ในชีวิตจริง และคุ้นเคยกับการงานพนักงานในองค์กร และเป็นการเรียนรู้โดยการทำ (Learning by Doing) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ซึ่งจัดดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับภาคการผลิต และหรือภาคบริการ หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎี และการฝึกหัด หรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาแล้วระยะหนึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพร ชูทอง (2562) ซึ่งศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐาน วิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพกาญจนาภิเษกหนองจอก พบว่า ด้านการวางแผน สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ทุกแผนกวิชา แต่การประชาสัมพันธ์ผู้เรียนและผู้ปกครองยังไม่กว้างขวาง นอกจากนี้สถานศึกษายังขาดการจัดระบบการนิเทศติดตามผู้เรียน

2. ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักวิริยะผล (การดำเนินการ) ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวเอกชนจังหวัดขอนแก่นมีความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง มีขั้นตอนอย่างไร และจะทำการอย่างไรจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพเนื่องจากการฝึกงานเชิงปฏิบัติการพัฒนามาจากฐานคติความเชื่อที่มุ่งเน้นบูรณาการ เชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติที่ได้จากการทฤษฎีกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงๆ ในสนามหรือสถานที่ปฏิบัติงานผสมเข้าด้วยกัน โดยอาศัยการสะท้อนความคิดใคร่ครวญไปในเชิงวิพากษ์ผลการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำไปตามแผนการที่วางไว้ว่า สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งมีปัจจัยเกื้อหนุนและขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหอะไรบ้างและจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงจะทำให้เข้าสู่สภาวะการณ์ที่นำความสำเร็จนั้นมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Franseth (อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550: 14) ได้เสนอถึงหลักการนิเทศการศึกษาที่ดีไว้ว่าการนิเทศการศึกษาจะได้ผลอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นได้ให้ความสำคัญแก่วิธีการแก้ไขปัญหามีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดหมายที่แน่นอน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาทกลงร่วมกันโดยคณะครูและผู้บริหารที่นั่นเทศ การนิเทศการศึกษาจะมีความหมายสำหรับครู ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีเหตุผลต่อผู้บริหารนิเทศโดยตรง นั่นคือจะต้องทำให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ผู้ทำการนิเทศช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะเป็นที่ต้องการ

3. ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสติผล (การสังเกตผล) ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหาร อาจารย์นิเทศสังเกตการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับ การปฏิบัติงานของ

ผู้ให้การนิเทศ ชั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง และการปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sergiovanni and Starratt (อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2560: 14-15) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษา ดังนี้ 1) การบริหารต้องคำนึงถึงการปรับปรุงทางการเรียนโดยทั่วไป 2) การนิเทศการศึกษาต้องคำนึงถึงการจัดให้มีความสะดวกสบายทางวัตถุต่างๆ และรวมไปถึงดำเนินการโดยทั่วไป 3) การบริหารและการนิเทศ โดยหน้าที่แล้วไม่สามารถแยกออกจากกันได้ทั้งสองอย่างจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมีส่วนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการทำงานด้านระบบการศึกษา เป็นต้น

4. ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักสมทธิผล (การประเมินผล) ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารและอาจารย์นิเทศต้องการทราบความก้าวหน้าของการฝึกงานของนักศึกษาเพื่อที่จะนำผลการประเมินการฝึกงานของนักศึกษามาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการฝึกงานของนักศึกษาในปีถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2562: 215) ได้รวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยที่ทำโดยนิตระดับปริญญา มหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปี พ.ศ.2535 – 2562 ทำให้ทราบว่าผลงานวิจัยก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาในลักษณะ โดยด้านสภาพการจัดการนิเทศศึกษานั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความต้องการในการจัดการนิเทศ การศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านวัดผลประเมินผล สำหรับด้านสภาพปัญหาในการจัดนิเทศการศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายการนิเทศการศึกษาไม่ตรงกัน กรอบแผนงานไม่ชัดเจน ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่องและขาดการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง

5. ด้านการบริหารการนิเทศนักศึกษาตามหลักปัญญาผล (การสะท้อนผล) ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารและครูได้นำผลสะท้อนจากการออกนิเทศ นักศึกษาซึ่งได้รับรู้จากสถานประกอบการต่างๆ ที่นักศึกษาไปฝึกงานมาใช้ในการพัฒนาการเรียน การสอนและการนิเทศในครั้งต่อไป และเพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2562: 215) ได้รวบรวมข้อค้นพบของงานวิจัยที่ทำโดยนิต ระดับปริญญา มหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2562 ทำให้ทราบว่าผลงานวิจัยก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปใช้ปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาในลักษณะ โดยด้านสภาพการจัดการนิเทศศึกษานั้นผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความต้องการในการจัดการ นิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านวัดผลประเมินผล สำหรับด้านสภาพปัญหาในการจัดนิเทศ การศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายการนิเทศการศึกษาไม่ตรงกัน กรอบแผนงานไม่ชัดเจน ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่องและขาดการติดตามประเมินผล อย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2560). เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ทอิกมานและการวิเคราะห์เนื้อหา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พัชรราวลัย สังข์ศรี. (2561, มกราคม-เมษายน). “พุทธวิถีกับการบริหารการศึกษา”, Veridian E-Journal Silpakorn University. 11(1): 1260-1270.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2562). การนิเทศการศึกษา: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2560). รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2559). แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมพร ชูทอง. (2562, มกราคม-มิถุนายน). “การพัฒนาารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่มาตรฐานวิทยาลัยการอาชีพกาญจนภิเษกหนองจอก”. วารสารวิจัยและนวัตกรรมสถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร. 2(1): 10-20.
- McTaggart, R. (1991). “Principles for participatory action research”, Adult Education Quarterly. 41(3): 168-187.
- Sergiovanni, T. J. and Starratt, R. J. (1971). Supervisor: A redefinition. 5th ed. Singapore: McGraw-Hill.